

Säsongsanpassad kollektivtrafik – Ånnaboda och Vinön

Utvärdering och analys av
förutsättningar

Innehåll

1.	Bakgrund	3
2.	Målpunkt Vinön	3
3.	Trafikverkets färja och färjeläger	4
4.	Tidigare evenemangstrafik	7
5.	Utvärdering av helg- och lovtrafik till Ånnaboda.....	8
6.	Slutsatser.....	11
6.1	Utvecklingsförslag	11
6.2	Beslut	14
6.3	Ekonomi	14
7.	Konsekvensbeskrivning	14

1. Bakgrund

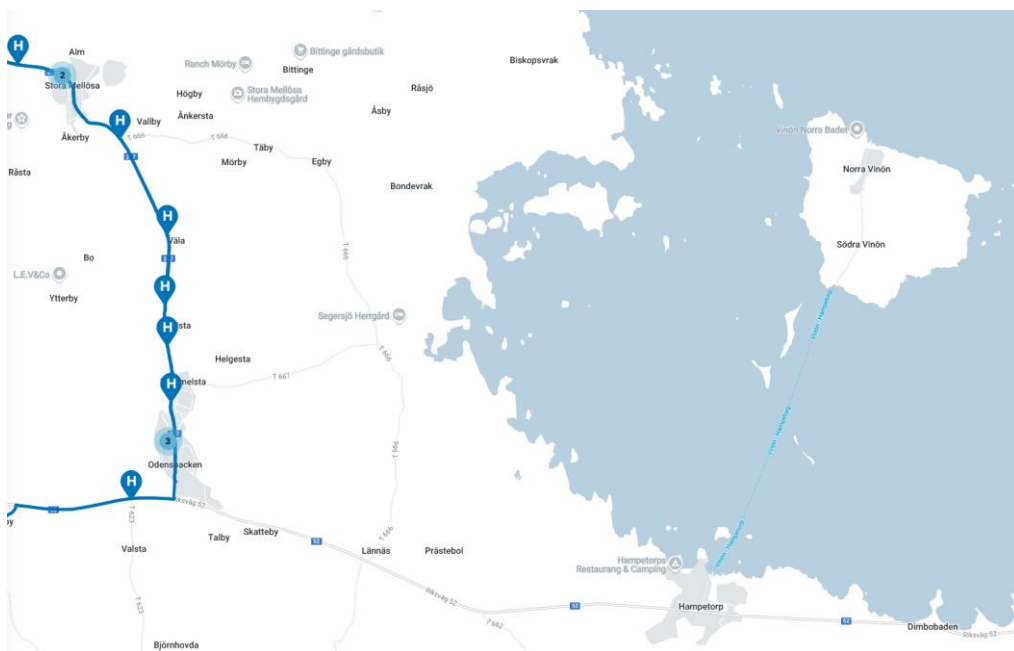
Historiskt har utbudet av allmän kollektivtrafik planerats och erbjudits årsvis alternativt terminsvis. Kollektivtrafikutbud till målpunkter för friluftsliv har färgats starkt av det övergripande fokuset på arbets- och studiependling där efterfrågan på resor är som störst i de klassiska peak-tiderna under vardagar på morgon och eftermiddag. Målpunkter har som följd inte varierat avsevärt mellan vardag och helg, sommar eller vinter.

Sedan tre år tillbaka har Region Örebro län testat att växla målpunktsfokus under helger och skollov i anslutning till Ånnaboda, en av länets större målpunkter för friluftsliv. Linje 590 trafikerar relationen Örebro-Garphyttan- Ånnaboda.

Under våren 2025 har Örebro läns regionala turismutvecklingsgrupp bedömt att Vinön är den målpunkt i länet som har bäst förutsättningar för etableringen av en säsonganpassad kollektivtrafik. Bedömningen görs efter en sammanvägning av förutsättningarna att besöksantalet är relativt stort, det finns en fysisk begränsning i parkerings- och färjekapaciteten samt ett större antal privata verksamheter på ön att samarbeta med för att nudga till hållbart resande.

Denna utredning syftar till att analysera förutsättningar för en kollektivtrafik till Vinön sommartid samt utvärdera resandet på linje 590 till Ånnaboda.

2. Målpunkt Vinön

Vinön är Hjälmarens största ö. Den ligger intill länsgränsen mot Sörmlands län, cirka 1,4 mil öster om Odensbacken. Ön har 110 bofasta invånare samt 12 åretruntverksamheter, varav Vinöns värdshus är främsta reseanledningen med mat och evenemang. Besöksnäringen är koncentrerad till sommarsäsongen (maj – september) då ön är en attraktiv plats för bad, mat/fika och specifika kvällar med konsertevenemang.

På vardagar har Vinöns Världshus 150–200 lunchgäster och Bakfickan ca 300 gäster per dag. Flest kommer i början på veckan, måndagar och tisdagar. Det är mellan 6 och 10 personer som jobbar på Världshuset. De som besöker Vinön dagtid är till 70 procent äldre (55+) och resterande utgörs till stor del av barnfamiljer. De dagar det arrangeras konserter är målgruppen mer blandad där majoriteten är yngre. Vinöns värdshus bedömer att 40–50 procent av biljetterna till konsertkvällarna säljs i Örebro resten i Sörmland.

3. Trafikverkets färja och färjeläger

Trafikverket kör kostnadsfri vägfärja mellan färjeläget i Hampetorp och Vinön med 22 turer i vardera riktningen på vardagar. Restiden med färjan enkel väg är 30

minuter. Vinöleden trafikeras av färjorna Sedna och Vinösund som har plats för ca 14 personbilar per tur. Större fartyg kan inte användas eftersom transportleden, som heter Hjälmare kanal, har begränsad kapacitet. Efter en konsertkväll körs det upp till 3 vändor med färjorna innan alla besökare är över på ön respektive tillbaka på fastlandet. Utryckningsfordon, kollektivtrafik och taxi har förtur året runt och på sommaren har även boende och arbetande på ön förtur till plats på färjan.

Figur 1. Bild från lastad färja vid Hampetorp på väg mot Vinön. Bredare fordon som husbilar minskar mängden övriga fordon och gång- och cykeltrafikanter som kan resa med färjan.

Färjans tidtabell på vardagar sommaren 2025 framgår av tabellerna nedan:

Hampetorp Vinön	Vinön Hampetorp
05:15	05:40
06:05	06:30
07:00	07:30
08:10 ^D D–Ingen dubbleringstur	08:35 ^D D–Ingen dubbleringstur
09:45 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	10:15 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
10:15	10:45
10:45 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	11:15 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
11:15	11:45
11:45 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	12:15 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
12:30	13:00
13:25 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	13:55 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
13:55	14:25
14:25 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	15:15 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
15:15	15:45
15:45 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	16:15 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
16:15	16:45
16:45 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	17:15 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
17:15	17:45
18:15 ^D D–Ingen dubbleringstur	18:45 ^D D–Ingen dubbleringstur
18:45 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton	19:15 ^L L–Begränsad lastkapacitet 40 ton
20:30 ^J J–Kallelsetur, turen kallas senast 30 min före avgång	20:55 ^J J–Kallelsetur, turen kallas senast 30 min före avgång
21:30 ^J J–Kallelsetur, turen kallas senast 30 min före avgång	22:00 ^J J–Kallelsetur, turen kallas senast 30 min före avgång

Via Trafikverkets hemsida och skyltning på plats i färjeläget uppmanar Trafikverket dagsbesökare till ön att samåka från färjeläget eller att parkera i färjeläget och åka över till Vinön som gångtrafikanter. Syftet är att minska antalet fordon på färjan och öka chansen att alla som vill komma med turerna gör det.

Trots detta rapporterar verksamheter på ön att det är många personbilar som åker över med färjan. De smala vägarna på ön gör att bilar tvingas parkera på utfarter, längs vägarna och på privatpersoners tomter. Rapporter kommer även om att det under sommarperioden ofta är fullt på färjelägets parkering i Hampetorp samt långa köer upp till väg 52 vilket skapar framkomlighetsproblem och bister i trafiksäkerhet i området kring läget.

Figur 2. Flygbild över färjeläget i Hampetorp med köfiler och parkeringsplatser. Busshållplats med väderskydd markerad med röd linje.

4. Tidigare evenemangstrafik

Det har gjorts försök att erbjuda bilburna besökare till ön kollektivtrafikalternativ tidigare. Det är två olika samarbeten med kommersiella bussföretag som gjorts. Vinöns Vårdshus testade att erbjuda bussresa via en kommersiell aktör men ytterst få resor såldes eftersom biljettpriset inte var subventionerat och uppgick till 260 kr/person.

Inför sommarsäsongen 2025 och de konsertkvällar som anordnas hade Örebrokompaniet ett planerat upplägg med finansiering av en konsertbuss med

anslutning till färjan. Upplägget och samarbetet med ett bussbolag i länet avbröts dock under våren och inga resor erbjöds under 2025.

5. Utvärdering av helg- och lovtrafik till Ånnaboda

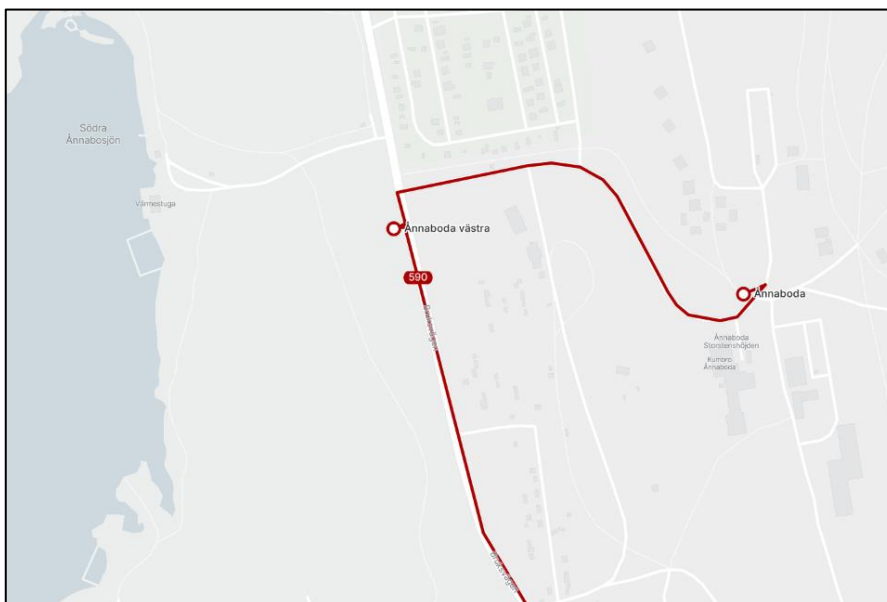
Den säsongstrafik som finns idag är som nämndes i inledningen linje 590 som körs mellan Örebro och Ånnaboda på helger och skollov. Syftet med linjen är att skapa tillgänglighet till aktiviteter som bad, pulka- och skidåkning samt övrigt friluftsliv och aktiviteter som finns i området. Linjen består av sju turer i vardera riktningen per dag och tidtabellen ser ut som följer:

USÖ S:a Grev Roseng	08.25	09.55	12.25	13.25	14.25	15.25	16.25
Örebro Resecentrum	08.30P	10.00P	12.30P	13.30P	14.30P	15.30P	16.30P
Kulturkvarteret	08.33p	10.03p	12.33p	13.33p	14.33p	15.33p	16.33p
Haga centrum	08.39p	10.09p	12.39p	13.39p	14.39p	15.39p	16.39p
Gräveby	08.46	10.16	12.46	13.46	14.46	15.46	16.46
Garphyttan Kvarnväg	09.00	10.30	13.00	14.00	15.00	16.00	17.00
Ånnaboda	09.10	10.40	13.10	14.10	15.10	16.10	17.10

Ånnaboda	09.15	10.45	13.15	14.15	15.15	16.15	17.15
Garphyttan Kvarnväg	09.25	10.55	13.25	14.25	15.25	16.25	17.25
Gräveby	09.35	11.05	13.35	14.35	15.35	16.35	17.35
Haga centrum	09.42q	11.12q	13.42q	14.42q	15.42q	16.42q	17.42q
Kulturkvarteret	09.53q	11.23q	13.53q	14.53q	15.53q	16.53q	17.53q
Örebro Resecentrum	09.56q	11.26q	13.56q	14.56q	15.56q	16.56q	17.56q
USÖ S:a Grev Roseng	10.00q	11.30q	14.00q	15.00q	16.00q	17.00q	18.00q

I Ånnaboda finns två hållplatser och analysen av linjen är avgränsad till dessa två hållplatser som är unika för linjen.

- Ånnaboda västra som ligger nära badet och skidspåren kring sjön och värmestugorna
- Ånnaboda som ligger vid entrén till konstsnöspåret och First Camps reception.

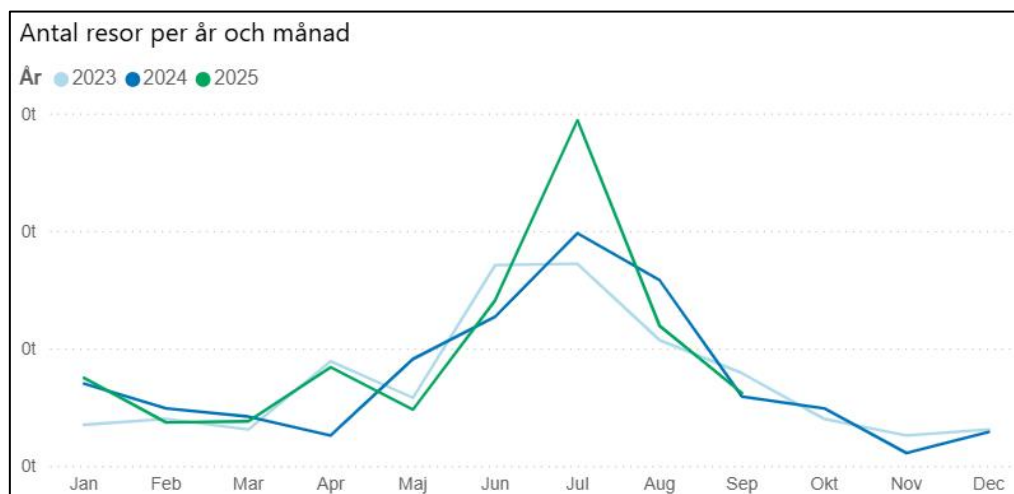
Figur 3. Körväg för linje 590 i Ånnaboda och hållplatsernas placering längs linjen.

Linje 590 har funnits i sin nuvarande form sedan december 2022 och vid årets slut är det tre år sedan trafikstarten. Tre år brukar benämnas som en tidsperiod som bör förflyta innan man ser full effekt av en trafikförändring. Resandet på linjen per månad varierar från år till år beroende på att vissa skollov infaller vid lite olika tid vilket framgår av grafen i figur 5 nedan.

Incheckningsstatistiken visar att det i snitt är 7 personer som kliver av/på vid någon av de två hållplatserna i Ånnaboda per dag som linjen körs. Det snittet gäller över hela året men summerat på månad är det under sommaren som flest resor görs och det påverkas sannolikt av att det under sommarlovet körs turer dagligen på linjen. Vid en jämförelse av resandet jan-maj mellan åren så finns en försiktig ökning.

Radetikett ▾	2023	2024	2025
Jan	35	70	75
Feb	40	49	37
Mar	31	42	38
Apr	89	26	84
Maj	58	91	48
Jun	171	127	141
Jul	172	198	294
Aug	107	158	119
Sep	79	59	62
Okt	40	49	
Nov	26	11	
Dec	31	29	
Totalsumma	879	909	898

Figur 4. Antalet incheckningar vid hållplatserna Ånnaboda västra och Ånnaboda uppdelat på månad och år. Notera att antalet trafikerade dagar varierar kraftigt mellan månader med respektive utan skollov.

Figur 5. Antalet påstigande på hållplatserna Ånnaboda och Ånnaboda västra per månad under åren som linjen körts. Under juli 2025 checkades 294 biljetter in vid dessa två hållplatser.

Kollektivtrafikens marknadsandel på resandet till Ånnaboda beräknas till mellan 2 procent och 9 procent (2025). Som referens visar Kollektivtrafikbarometern (Kollbar) en generell marknadsandel under kollektivtrafikresor under sommaren (juni, juli, aug) på 9 procent på vardagarna och 7,4 procent på helg. Kollbar visar även en marknadsandel för fritidsaktiviteter/nöje/motion på ca 6 procent och en marknadsandel på 4-5 procent när ett urval av alla resor förutom arbetsresor väljs.

Framkomligheten är god och parkeringskapaciteten är närmast obegränsade i området Ånnaboda. I figur 6 nedan syns parkeringsytorna markerade med rött.

Figur 6. Parkeringsytor i Ånnaboda markerade med röda rutor.

6. Slutsatser

Resandestatistiken från linje 590 visar att efterfrågan på resor till Ånnaboda finns året runt och beräknad marknadsandel för kollektivtrafiken ligger på förväntade nivåer. Det är dock relativt få som har hittat till linjen och väljer den som transportsätt för resor dit. Resandesnittet per dag är stabilt över året och det finns en försiktig ökning från år till år med en tydlig ökning av antalet resande under sommaren 2025.

Analysen av infrastrukturen i Ånnaboda visar att det finns god tillgång på kostnadsfri parkering för privatbilar och det är sannolikt en viktig bidragande faktor till att kollektivtrafiken inte tagit en större marknadsandel av resorna till/från området. Det kommer även sannolikt vara svårt att få efterfrågan på kollektivtrafikresor till Ånnaboda att öka i någon större utsträckning utan att tydligare kundnyttor av hållbart resande utvecklas i anslutning till målpunkten. Exempelvis en begränsning i antalet parkeringar eller att de beläggs med en avgift.

Vinön kan efter analys konstateras vara en målpunkt med stadig efterfrågan på resor under sommarperioden, maj-sept. Det finns en kapacitetsbegränsning i antalet privata bilar som kan parkera och resa med färjan och förutsättningarna för att kollektivtrafiken ska upplevas som ett attraktivt resealternativ bedöms goda. Det finns även ett antal aktiva näringsidkare att samarbeta med i marknadsföringen av hållbart resande till ön. Den etablerade dialogen och överenskommelsen i den regionala turismutvecklingsgruppen (länets kommuner samt Länsstyrelsen) utgör en tydlig fingervisning om att det finns stöd i branschen för att utveckla resmöjligheterna till Vinön som målpunkt.

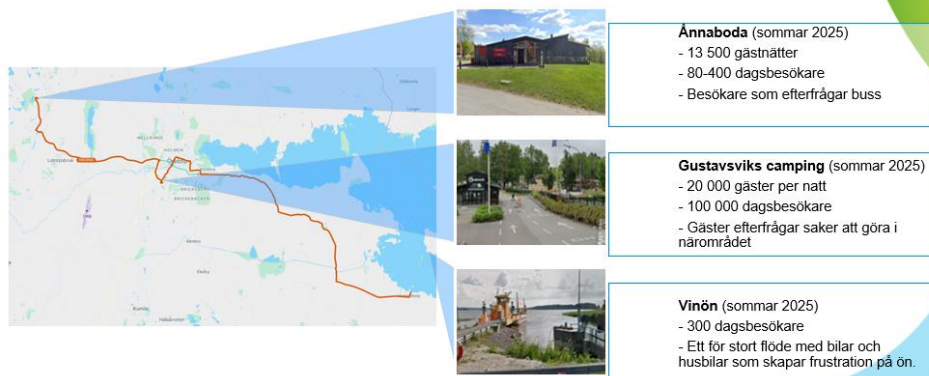
Baserat på erfarenheten från tidigare försök med en kommersiell trafiklösning bedöms det mest lämpligt att trafikutbudet utförs av Region Örebro län och för att minska behovet av planering för resenärerna bör den vara linjelagd i stället för anropsstyrd.

6.1 Utvecklingsförslag

Förslaget är att bygga vidare på linje 590 och utöka upptagningsområdet för linjen under sommartidtabellen (juni, juli, aug). En förlängning av linjen och adderande av två nya målpunkter gör att linjen erbjuder bytesfria resmöjligheter mellan Örebro tätort och Ånnaboda i väster respektive Hampetorp/Vinön i öster. Dessa två målpunkter för friluftsliv och nöjen föreslås kopplas till Gustavsviks camping som är en av Örebro tätorts största målpunkter för besökskultur under sommaren.

Utvecklingsförslag

- linje 890 länkar tre viktiga målpunkter för turism och friluftsliv

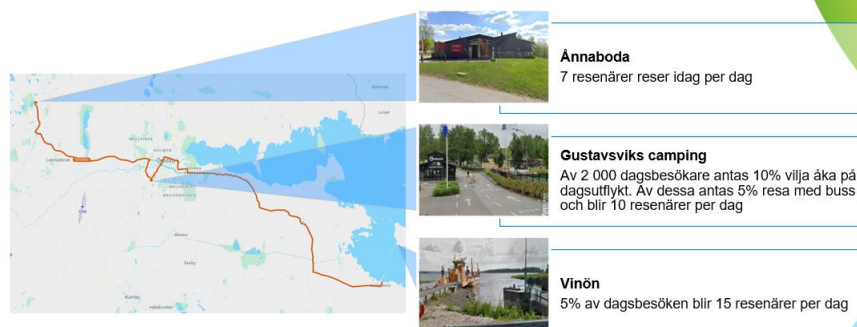

Figur 7. Förslag till förlängd linje och målpunktsbeskrivning.

Verksamheterna på samtliga tre målpunkter hänvisar till efterfrågan från besökare om att kunna resa kollektivt. En försiktig beräkning av förväntat resande med en ny linje mellan målpunkterna är ca 30 personer om dagen (4 personer per tur). Detta är en beräkning exklusive det resande som tillkommer mellan andra målpunkter längs linjen. Se figur 8 nedan.

Beräknad efterfrågan på resor

- linje 890 länkar tre viktiga målpunkter för turism och friluftsliv

Figur 8. Beräkning av resandepotential från respektive målpunkt. Resande från hållplatser på sträckorna mellan hållplatserna tillkommer.

Ett första utkast till tidtabell är konstruerat och principerna för den är följande:

- Bytesgaranti till Vinöfärjan i Hampetorp
- Fokus är dagturer men om möjligt även till turer kopplade till konsertevenemang på Vinön

- Alla hållplatser längs körvägen kan angöras

Hplnamn								
Ånnaboda	0825	0925	1205	1325	1525	1625	1840	1940
Garphyttan Kvarnväg	0833	0933	1213	1333	1533	1633	1848	1948
Haga centrum	0853	0953	1233	1353	1553	1653	1908	2008
Gustavsviks camping	0900	1000	1240	1400	1600	1700	1915	2015
Södra station	0903	1003	1243	1403	1603	1703	1918	2018
Örebro Resecentrum	0905	1005	1245	1405	1605	1705	1920	2020
USÖ S Grev Rosengatan	0910	1010	1250	1410	1610	1710	1925	2025
Wadköpingsvägen	0915	1015	1255	1415	1615	1715	1930	2030
Valsaregatan	0920	1020	1300	1420	1620	1720	1935	2035
Röksvampsvägen	0930	1030	1310	1430	1630	1730	1945	2045
Stora Mellösa	0940	1040	1320	1440	1640	1740	1955	2055
Odenskolan	0950	1050	1330	1450	1650	1750	2005	2105
Färjeläget Hampetorp	1005	1105	1345	1505	1705	1805	2020	2120

Hplnamn								
Färjeläget Hampetorp	0810	0915	1345	1505	1625	1825	1925	2240
Odenskolan	0823	0928	1358	1518	1638	1838	1938	2253
Stora Mellösa	0831	0936	1406	1526	1646	1846	1946	2301
Röksvampsvägen	0841	0946	1416	1536	1656	1856	1956	2311
Valsaregatan	0851	0956	1426	1546	1706	1906	2006	2321
Wadköpingsvägen	0856	1001	1431	1551	1711	1911	2011	2326
USÖ S Grev Rosengatan	0903	1008	1438	1558	1718	1918	2018	2333
Örebro Resecentrum	0908	1013	1443	1603	1723	1923	2023	2338
Södra station	0910	1015	1445	1605	1725	1925	2025	2340
Gustavsviks camping	0913	1018	1448	1608	1728	1928	2028	2343
Haga centrum	0921	1026	1456	1616	1736	1936	2036	2351
Garphyttan Kvarnväg	0941	1046	1516	1636	1756	1956	2056	2411
Ånnaboda	0950	1055	1525	1645	1805	2005	2105	2420

Figur 9. Första utkast till tidtabell för linjen och dess tre huvudsakliga målpunkter. Observera att tabellen inte innehåller alla hållplatser utan endast reglerhållplatser. Alla mellanliggande hållplatser angörs.

En förutsättning för att en utvecklad linje ska upplevas attraktiv och nå upp till dess potential är att satsningar görs utöver skapande av trafik. Tre aktiviteter/insatser planeras med finansiering från område Näringsliv:

1. Område näringsliv har en avsatt verksamhetsbudget för turism och besöksnäring där insatsen för Vinön är möjlig att prioritera medel för årligen
2. Inom projektet ”Företagsnära tjänster inom besöksnäringen” finns möjligheter att under 2026 skapa riktade insatser för företagen på och runt

Vinön i syfte att skapa starkare samverkan, ökad kunskap och gemensam marknadsföring

3. Stötta företagen att implementera det digitala Rekommendationsverktyget för en starkare tillgänglighet och värdskap mot både näringen och besökarna

Ambitionen är att trafikutbudet ska utvärderas löpnade och att den ska utgöra en del av trafikutbudet i minst tre år. Syftet med denna ambition är att skapa förutsägbarhet för verksamheter och invånare att planera och verka för ett ökat hållbart resande i berörda reserelationer.

6.2 Trafikplikt

Bedömningen är att det krävs en justering av nu gällande trafikpliktsbeslut för att trafikförändringen ska kunna genomföras. Sedan tidigare är det beslutat att regiontrafiken planeras med en separat sommartidtabell under trafikåret T26. Detta gör att det finns något mer planeringstid än vanligt och möjliggör att genomföra förslaget redan till sommaren 2026 givet att förslaget godtas och kollektivtrafiknämnden fattar trafikplikt när ärendet lyfts till beslut hösten 2025.

6.3 Ekonomi

Det trafikutbud som utretts kräver fyra fordon och förare för att utföras och trafikkostnaden beräknas öka med 1,5 miljoner - 2 miljoner per år.

Bedömningen är att de ökade trafikkostnaderna till stor del kan täckas genom att reducera parallellgående trafik under sommaren på linjerna 800 och 520 (506). Målet är att hitta resurser på annat håll för att vara kostnadsneutralt på årsbasis men reduktionen får ej äventyra kapacitetsbehovet i peak på berörda linjer 800 och 520 (506).

7. Konsekvensbeskrivning

Det utvecklade trafikutbudet under sommarsäsongen mellan målpunkterna Ånnaboda, Gustavsviks camping och Hampetorp/Vinön förväntas bidra till att fler väljer ett hållbart sätt att resa under sommaren.

Målgrupperna äldre och barnfamiljer som idag besöker Vinön kommer att gynnas av kollektivtrafikutbudet då väntetider till färjan förväntas minska men även boende och verksamheter i Hampetorp och på Vinön kan komma att uppleva nyttan av färre bilar i färjelägren och på ön. Det kommer att krävas ett arbete med MM-åtgärder för att få till överflyttningen och det återstår att mejsla fram vilka dessa är inom ramen för genomförandet.

I de tidiga dialogerna med representanter för depån i Odensbacken flaggade de för att en säsongstrafik till Vinön skulle kunna sticka lokalbefolkningen i ögonen. Farhågan som uttrycktes var att det för dessa invånare kan det komma att framstå som ologiskt när Region Örebro län har råd att köra kollektivtrafik för besökare till Vinön men inte för de boende i området som pendlar till arbete och skola på vardagar. Detta är ett perspektiv att ta hänsyn till i kommunikation och marknadsföring inför en eventuell trafikstart.

Utbudet av kollektivtrafik under sommaren i relationerna som beskrivs kommer delvis att ersätta avgångar på linjer som kör under resterande delen av året. Det finns en viss risk att det upplevs krångligt för befintliga resenärer i stråken då de under just sommaren ska leta efter avgångar på en annan linje än de normalt är vana vid. Det blir viktigt att få invånare att söka sin resa i reseplaneraren som ger alla resealternativ istället för att kika i den linjerena tidtabellen som många fortfarande gör.

Det har kommit in synpunkter från invånare om att de upplever att det körs för mycket trafik mellan Örebro och Garphyttan när både linje 820 och 590 har avgångar. Det nya förslaget kommer att leda till att den parallellt gående trafiken försvinner och utbudet anpassas till efterfrågan på resmöjligheter.

Resandestatistiken indikerar ett något ökat resande på linje 590 sedan den startade och den föreslagna utvecklingen förutspås bidra till en ökad attraktivitet för linjen och målpunkterna som den skapar hållbara resealternativ till.